

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancto Adriano cxxvii

[urn:nbn:de:bsz:31-289352](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-289352)

De Natiuitate beate marie

Tuis em petitionibus eu tribuosi vel saltem runc eius correctione inspexero. Et conuersa virgo ad hoſem dixit. Uade et amplius noli peccare ne de terius tibi cōtingat. Ille igit excitat⁹ vitā mutauit et religionē petijt. et ibi in bonis opib⁹ vitā finiuit.

U Apud ſiciliā anno dñi. dcccxvij. fuit quidā vir noſe theophila s cuiuſdā ep̄i vicedñs vt ait ſulbertus carnotenſis ep̄s. qui taz prudenter ſub ep̄o res eccleſiaſticas diſpēſabat. q̄ mortuo ep̄o eū dignū ep̄ſcopatu om̄is ppl̄s acclamabat. At ille vicedo minatu cōtētus aliū in ep̄m maluit ordinari. Tandem ab ip̄o officio inuite ab ep̄o depoſit⁹ in tantā impatientiā eſt delapſus vt ad ſuam recuperandā dignitatē cuiuſdā indei malefici cōſiliū expecteret. Ille igit dyabolū aduocauit et aduocatus concit⁹ venit. Theophilus ergo iuſſu demonis xp̄s et matre eius abnegauit. xp̄iani p̄ſſioni abrenunciāuit. et ip̄ius abrenūciationis et abnegatiōis cyrographū ſuo ſanguine. pp̄rio ſcripſit. et ſcriptū anulo ſigillauit. et ſigillatuz demoni tradidit. et ſeci⁹ ſeruitio ſe addixit. In craſtinū igit p̄uratione demonis theophilus in gratiā ep̄i recipit. et in ſui dignitatē officij reſtituit. Tandē ad ſe reuerſus de eo qd̄ fecerat valde ingemuit: et ad virginē glorioſam vt ſibi in adiutorij fieret tota mētis deuotiōe cōfugit. Quadā igit vice beata maria in viſiōe illi apparēs de impietate ip̄m redarguit. et dyabolo abrenūciare p̄cepit. ac xp̄m dei filiū et om̄e xp̄ianitatis p̄poſitum conſiteri fecit. et ſic ip̄m in ſui et filij gr̄am recuperauit. et ad iudiciū indulte venie iterū ſibi apparēs cyrographū qd̄ dyabolo dederat ſibi reddidit. et ſup̄pectus poſuit. vt iam nō ſe dyaboli ſerui timeret. ſed p̄ virginē ſe liberū factū gauderet. Quo theophilus recepto vebementer exultās coram ep̄o om̄iq; populo qd̄ ſibi accidērat retulit. et cunctis admirantibus et virginē glorioſaz laudātibus ip̄e poſt triduū in pace quieuit.

U Quidā vir et vxor ſua p̄pe lugdunū circa annū dñi. m. c. filiā vnicā habētes. eā cuidā iuueni nuptui tradiderūt. Ob amorē aut̄ filie generū ſuū ſecum in domo tenebāt. Mater aut̄ puelle iuuenē amore filie ſue tam diligētē colebat. vt nō maior eſſet amor puelle ad puerū q̄ ſocrus ad generum. Inter hec malicioſ. dicere ceperūt q̄ hoc non filie cauſa faceret. ſed vt eidē. p̄ filia ſeſe ingereret. Cū igit mulieris animū tāta falſitas cōcuſiſſet timēs ne in vulgi fabulā vertereſ duos ruſticos alloquit vt ſi occulte generū ſtrangulare vellent. cui libet xx. ſolidos pollicet. Quadā igit die eos in cellario reducēs maritū ſuū ex iduſtria aliquo ire p̄ſuluit. et filiā alio tranſmiſit. Tunc adoleſcens iuſſu dñe

ſue cellariū vt vinuz auferret ingredif. et mox a latronibus ſtrāgulaf. Mox ſocrus ip̄m in lectū filie detulit. et quaſi dormientē veſtib⁹ circūterit. Re deūctus ergo marito et filia et ad mēſam poſitus iubet mater filie vt maritus debeat excitare et ad mēſaz vocare. Quē cū defunctū repperiſſet. et hoc cōcita nūciaſſet. tota familia in lamentū vertit. Et ſila mulier homicida quaſi dolēs cū ceteris lamentaf. Tandē mulier de perpetrato ſcelere valde ingemuit. et ſacerdoti oīa p̄ ordinē p̄ſeſſa fuit. Poſt aliquod tēpus inter mulierē et ſacerdotē litigiuz orif et a ſacerdote ſibi generi homicidiū irrogatur. Qd̄ cū a parentum iuuenis notiā deueniſſet adducif ad iudicē. et ab eo ignibus cōcremāda dāatur. ſinē ergo ſuum imminere p̄ſiderās ad beatā virginē ſe cōuertit. et eius intrās eccliam in ordne cū lacrimis ſe p̄ſtrauit. Poſt modicū exire cōpeltitur. et in magnū pietam ignē om̄s ibidem ſtare illeſaz et incolumē p̄uenit. At parētes pueri ignē parū eſſe purātes ad ſarmēta cōurrūt et in ignē p̄oiciūt. Uidentes aut̄ q̄ neſcicin aliquo ledereſ lanceis et baſtis eam impugnare ceperunt. Tunc iudex qui aderat vebemēter obſtupuit. et eos ab ip̄ius impugnatione p̄ſecuit. Eam autē diligenter cōſiderans nullum in ea ſignū incendij p̄ter ſola vulnera lancearū inuenit. Cum aut̄ parētes eius domū eā reduxiſſent. et eā fomentis et balneis recrearēt. nolens eam deus vltierus humana ſuſpitione ſedari. poſt triduū in laude virginis perſeuerantem ex hac vita vocauit.

De ſancto adriano cxxvij. A

Adrianus a maximiano impatore regnante
 martirus passus est. Cuius enim predictus maxi-
 mianus in nichomedia urbe ydolis immo-
 laret. iussu eius cuncti christianos perquirentes alij amo-
 re permisit pecunie. vicini vicinos. proprii domesti-
 cos ad supplicium traherent. Inter quos. xxiiij. a per-
 quireribus comprehensi. ante regem adducti sunt.
 Quibus rex. Non audistis qualis pena aduersus christia-
 nos posita sit? Cui illi. Audiuimus et stultitie tue ius-
 sione irrisimus. Tunc rex iratus neruis crudis eos
 cedi iussit. et lapidibus ora eorum contondi mandauit.
 ac annotata vniuscuiusque professione ferro vincros in
 carcere recludi precepit. Quorum adrianus constantiam
 prioris officij militaris considerans dixit eis. Adiuo
 vos pro deo vestrum ut michi dicatis quod est remuneratio
 quam expectatis pro ista tormentata? Ad hoc dixerunt sancti
 Oculis non vidit nec auris audiuit. nec in corde ho-
 minis ascendit quod preparauit dominus diligentibus se per-
 fecere. Tunc adrianus in medium proficiens ait. Annotate
 me cum istis. quia et ego christianus sum. Quod cum impe-
 rator audisset. nolentem sacrificare vincros ferro in
 carcere posuit. Natalis vero vxoris eius audiens virum
 suum incarceratum scidit vestimenta sua. flens pluri-
 mum et euulsas. Sed cum audisset quod propter fidem christi in
 carcere fuisset. gaudio repleta ad carcerem cucurrit.
 et vincula viri sui et aliorum osculari cepit. Erat
 enim christiana. sed propter persecutionem se non publicaue-
 rat. Et dixit ad virum suum. Beatus es domine mi adria-
 ne. quia inuenisti diuitias quas non dimiserunt pare-
 tes tui quibus egebunt hi qui multa possident quando
 non erit fenerandi tempus. nec mutuo accipiendi.
 dum nullus de pena alius liberabit. nec pater fili-
 um. nec mater filiam. nec seruus dominum. nec amicus a-
 micum. nec diuitie possessorem. Cumque eum admonuisset
 ut omnem gloriam terrenam premereret. et amicos et
 parentes sperneret. et semper ad celestia corde haberet
 dixit ad eum adrianus. Uade sorore mea tempore passionis
 nostre accersisti te ut videas finem nostrum. Sicque virum
 suum alijs sanctis recommendans. ut eum se reconfor-
 tarent rediit in domum suam. **¶** Postmodum adria-
 nus sciens diem passionis sue adesse duas munera custo-
 dius et sanctos qui secum erant in fideiullos. abijt
 domum vocare nataliam. sicut ei iuramento promiserat
 ut eorum passionibus presens esset. Quidam autem eum videns
 percurrit et nunciauit natalie dicens. Absolutus
 est adrianus et ecce venit. Quod illa audiens non cre-
 debat dicens. Et quis potuit eum absolueri a vinculis?
 Non michi contingat ut soluat a vinculis. et sepe-
 a sanctis. Dum hoc loqueretur puer domesticus venit
 dicens. En dominus meus dimissus est. Illa autem putans

quod martirium fugisset. amarissime flebat. Et cum vi-
 disse eum. surgens velotius hostium domus contra
 eum clausit et dixit. Longe a me efficiat. quod a deo con-
 ruit. Non michi contingat loqui ori illius. pro quod dominum
 suum abnegauit. Et peruersa ad eum dixit. Tu miser
 sine deo. quis te coegit apprehendere quod non potuit
 isti perficere? Quis te sepauit a sanctis. aut quis te se-
 dixit. ut recederes a conuentu pacis? Dic michi cur
 fugisti antequam pugna fugeret. antequam repugnantes
 videres? Quomodo vulneratus es nondum emissa sagitta?
 Et ego mirabar si ex gente sine deo et de genere
 impiorum aliquis offerret deo. Heu me infelicem et mi-
 seram. quid faciam quod coniuncta sum huic ex genere im-
 piorum. Non est cessum michi ut vnus hore spacio
 vocarer vxoris martiris. sed ut diceret vxoris transgres-
 foris. Ad modicum quidam exultatio mea fuit. et ecce
 per secula obprobrium meum erit. Hec autem beatus a-
 drianus audiens vehementer gaudebat. admirans
 de femina iuvene pulcherrima et nobili et ante. xiiij.
 menses nupta. quomodo talia loqui possit. An ex hoc
 quod ad martirium ardenter effectus verba eius libenter
 iure audiebat. Sed cum eam nimis affligi videret dixit
 ei. Christi michi domina mea natalia. Non enim ut putas
 martirium fugi. sed te ut promisi vocare veni. Que non
 credes ait. Vide quomodo me seducit transgressor. quomodo
 mentis alter iudas. Fuge a me miser meipsum iam inter-
 ficia ut fatieris. Et dum moraretur ad accipiendum ei dixit
 Christi citius. Nam vadam et ultra non videbis me et
 post hoc lugebis quod me ante exitum meum non videris.
 Fideiullos es dedi sanctos martires. et si ministri me
 requirerent non inuenerint sustinebunt sancti simul
 tormenta sua et mea. Hec audiens natalia apuit et
 subinuit perstrati ad carcerem simul abierunt. Ubi
 natalia per. viij. dies sanctorum vlcera cum lintreis pre-
 ciosis extergebat. **¶** Statuta autem die imperator
 eos presentari iussit. Qui resoluti penis quia ambu-
 lare non poterant velut animalia portabant. Adria-
 nus vero retro vincis manibus sequebatur. Deinde
 adrianus portans sibi euleum cesari presentat. Natalia
 vero adiungens se ei dicebat. Vide domine meus ne for-
 te trepides cum tormenta videbis. Modicum quidem
 nunc patieris. sed continuo cum angelis exultabis.
 Adrianus igitur sacrificare nolens grauissime cesus
 est. Currentesque natalia cum gaudio ad sanctos qui erant
 in carcere ait. Ecce dominus meus inchoauit martirium.
 Cuius autem rex ne deos suos blasphemaret moneret
 ille ait. Si ego torquor quia eos qui non sunt deum blas-
 phemo. qualiter ipse torqueris qui verum deum blas-
 phemas? Cui rex. Hec verba te illi seductores do-
 cuerunt. Ad quam adrianus. Quomodo seductores

De sancto

Adriano

cos dicit qui sunt doctores vite eterne. Currens natalia bec ponsa viri sui alijs cu gaudio referebat. Tunc rex a quatuor validissimis viris fecit eu grauitur cedi. Omnes aut penas et interrogationes et responiones natalia alijs martiribus q erat in carcere pino referebat. Intantum aut cesus est: vt ei viscera effunderetur. Tunc ferro vincrus cu alijs martiribus in carcere recludit. Erat aut adrianus iuuenis delicatus valde. et decorus annoz .xxviii. Natalia vero viru suum supinu iacentem et toru laceratu pseras. mittens manu sub vertice eius dicebat. Beat' es dñe meus qz dign' effect' es de numero esse sanctorz. Beatus es lumemē meū vt patiaris p eo qui p te passus est. Perge nunc dulcis me' vt videas gloriā ei'. Audiēs aut impator q multe matrone sanctis in carcere ministrarēt: pcepit ne vteriq' ad eos ingredi pmitterant. Qd audiēs natalia seipsam tonsoi ait. et habitū virilē assumēs factis in carcere ministrabat alias quoqz exēplo suo ad hoc induxit. Rogauitqz virū vt cū esset in glia hanc precē p se faceret: vt se intactam custodiēs deus ab hoc sclo citi' euocaret. Audiēs aut rex q matrone fecissent: iussit incedē afferi vt fractis iugū cū crurib' sancti martires interirēt. Timēs aut natalia ne vir su' ex alioz supplicijs terrerēt: rogauit ministros vt ab eo inaperent. Abscisit igit ab eo pedibus. cruribus fractis. rogauit eū natalia vt manu sibi abscedi pmitteret quaten' alijs factis q plura passi fuerat cōpar esset. Quo scō adrian' spm reddidit. Ceteriqz vitro pedes pcedentes ad dñm migrauerūt. Rex at eoz corpa cremari mādaui. Natalia vō manu adriani in sinu suo abscondit. Cū aut corpa scōz in ignē pcepitarentur. voluit et natalia se cū eis in ignē pcepitare. Sed subito vebemētissim' imber erupit. et ignē extinguēs corpa scōz illeca seruauit. Xpiani vero p silio imro corpa eoz pstantinopolim trāsseri fecerūt: quousqz pace ecclie reddita cū honore referretur. Passi sunt aut circa annū dñi. cclxxx. Natalia vō domi remanēs manu sancti adriani sibi retinuit quā in solaciū vite sue sp ad caput lectuli sui tenebat. **D** Post hoc aut tribun' videns nataliā tam pulcrā. tamqz diuitē et nobilē. de volūrate impator: is honestas matronas ad eā misit. vt in suū piugiū pseriret. Quib' natalia rñdit. Quis michi p̄stare poterit vt piunger tali viro? Sed peto vt triū dierū michi dentur inducie vt me vālcā pparare. Hoc aut dicebat vt inde fugere possit. Cū aut dñm exoraret vese intactam pseruaret subito obdormiuit. Et ecce vnus

martirū ei apparuit. et eā dulciter p̄solans. vt ad locū in quo sunt corpa martirū veniat impauit. Euigilans em̄ et manū adriani solam accipiens cum multis christianis nauem p̄scendit. Quod tribunus audiens cum multis militibus camp nauigiū insecutus est. Exurgeno autē ventus p̄trarius. multis eoz submersis eos redire compulit. Media autē nocte diabolus in specie naucleri cū nauifantastica his qui erāt cū natalia apparuit. et quasi voce naucleri ait eis. Cū venitis et quo p̄gitis? Et illi. Ex nichodemia venim': et p̄stantinopolim p̄gim'. Quibus ille ait. Erratis. Ad finitram p̄gite vt recti' nauigietis. Hoc aut dicebat vt eos in pelag' mitteret: et pirēt. Cū aut vela mutarent: subiro adrian' in nauicula sedens eisdem apparuit. et eos nauigare sicut p̄t' ceperāt admo nuit. asserēs malignū spm fuisse q sibi locut' fuerat. ponensqz se añ eos: p̄cedebat illos. et vias eis ostendebat. Natalia vō adrianū p̄cedere vidēs immenso gaudio repleta est. Sicqz añq' illucesceret p̄stantinopolim aduenerūt. Cū aut natalia in domū vbi erāt corpa martirū introiiss'. et manū adriani ad corpus posuisset. et post ordinez do: mita s̄. Adrian' ei appuit. et salutās eā vt in eternā pacē secū veniret p̄cepit. Que cū euigilass' et sōniū astātibus retulisset valefaciēs oib' emisit spm. fideles aut corpus accipiētes. iuxta martirū corpa illud posuerunt.

De sanctis gorgonio et dorotheo cxxviii

6 2